

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

С.Г. Заброцька

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ
Конспекти уроків

3 клас

Посібник для вчителя

Тернопіль
Навчальна книга — Богдан

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.1Укр
3-12

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Онишків З.М.
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 року

Заброцька С.Г.

3-12 Літературне читання : конспекти уроків : 3 кл. : посібник для вчителя /
С.Г. Заброцька. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 200 с.
ISBN 978-966-10-3959-8

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з літературного читання, зміст яких відповідає навчальній програмі Міністерства освіти і науки України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Літературне читання. 3 клас» (автор О.Я. Савченко).

Запропоновано зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні схеми, таблиці, малюнки; різні види роботи над мовним матеріалом, правилами; каліграфічні хвилинки, творчі завдання, різноманітний цікавий та ігровий матеріал.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:811.161.2
ББК 74.268.1Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Йде осінь по землі — царівна.	7	
2.	Листки тендітні та сумні летять, кружляючи крилато.	10	
3.	Осінь, ось вона, осінь!	13	
4.	Де лісова гілка — там і білка.	15	
5.	Ми всі — природи рідної частинки.	18	
6.	<i>Урок позакласного читання.</i>	19	
7-8.	Як же гарно, чудово, привітно, ніби в казці, в осінньому лісі.	20	
9.	Прощальний листопад.	23	
10.	<i>Підсумок за темою «Цікава книга природи».</i>	25	
11.	<i>Урок позакласного читання.</i>	26	
12-13.	Мови нема без народу, і народу без мови нема.	27	
14.	Кожну літеру цілуй!	30	
15.	Мова барвиста, мова багата.	32	
16.	Привчайтеся працювати зі словниками.	34	
17.	Знайомі незнайомці.	36	
18.	<i>Урок позакласного читання.</i>	37	
19.	Як з'явилася книга.	38	
20.	Книги у Київській Русі.	41	
21.	Перший український майстер книгодрукування.	44	
22.	Сонце — джерело світла, а книга — знань.	46	
23.	Книга не пряник, а дітей до себе манить.	48	
24.	<i>Урок позакласного читання.</i>	49	
25.	Книжкова родина.	50	
26.	Місто твоїх друзів.	53	
27.	<i>Урок-КВК. Підсумковий урок з теми «Від слова — до книги».</i>	55	
28-29.	Прославлення героїзму в народних казках.	58	
30.	<i>Урок позакласного читання.</i>	60	
31-32.	За добро добром платять.	61	
33.	Пісні, рідні з дитинства.	64	
34.	Жартівлива народна пісня.	67	
35.	Жниварські пісні.	69	
36.	<i>Урок позакласного читання.</i>	71	
37-38.	Золоті зернята народної мудрості.	72	
39-40.	Раз добром налите серце — вік не прохолоне.	75	
41-42.	Залізо іржа роз'їдає, заздрісний від заздрощів помирає.	78	
43.	<i>Урок позакласного читання.</i>	80	
44-45.	В нашій дружбі — наша сила.	81	

46-47.	Право бути іншим.	85	
48.	<i>Урок позакласного читання.</i>	87	
49-50.	Не гостри зубів на чуже.	88	
51.	Ми в театрі.	90	
52.	<i>Підсумок теми «Літературні казки й п'єса-казка».</i>	92	
53.	Здається, байка просто бреше, а справді — ясну правду чеше.	94	
54.	Як дбаєш, так і маєш.	97	
55.	Не смійся з другого, щоб тобі не було того.	99	
56.	<i>Урок позакласного читання.</i>	100	
57.	<i>Підсумок теми «Байка».</i>	101	
58.	Вчитаймося в Лесине слово іскристе.	103	
59.	Леся Українка — дітям.	106	
60.	Світ, як дивна казка, у творах Олександра Олеся.	108	
61.	Серед краси.	111	
62.	Дмитро Павличко — дітям.	113	
63.	Сила уяви.	115	
64.	<i>Урок позакласного читання.</i>	116	
65-66.	Грицько Бойко — майстер веселого цеху.	117	
67.	Особливий і неповторний світ віршів Анатолія Качана.	120	
68.	Чарівний персонаж вірша Анатолія Качана.	122	
69-70.	Жива і тепла мова творів Степана Жупанина.	124	
71.	<i>Урок позакласного читання.</i>	126	
72.	Людина красна не словами, а добрими ділами.	127	
73.	Дружба — як скло: розіб'єш — не склеїш.	130	
74-75.	Все так цікаво навкруги.	132	
76-77.	Життєвий і творчий шлях Ярослава Стельмаха.	134	
78.	<i>Підсумок теми «Світ дитинства у поезії і прозі». Тематична перевірка знань.</i>	137	
79.	<i>Урок позакласного читання.</i>	137	
80-81.	Тарас Шевченко — України син.	138	
82.	Тяжко-важко в світі жити сироті без роду.	141	
83.	Вчитайся, вслухайся у Шевченкове слово!	144	
84.	Золоті зернята поезії Т.Г. Шевченка.	147	
85.	Музика Шевченкового слова.	149	
86.	<i>Підсумок теми «Тарас Шевченко: сторінки життя і творчості». Тематична перевірка знань.</i>	150	
87.	<i>Урок позакласного читання.</i>	150	
88.	Чудові казки братів Грімм.	151	
89.	Чудові казки братів Грімм.	155	
90-91.	Весела дерев'яна лялька, яку знає весь світ.	157	
92-93.	Найкращий у світі лігун, машиніст і моторист — Карлсон, що живе на даху.	160	

УРОК 55

Не смійся з другого, щоб тобі не було того

Дата _____

Клас _____

Матеріал уроку. Леонід Глібов «Чиж та Голуб».

Мета. Продовжити ознайомлення учнів з особливостями байки; навчати виразно читати, розвивати способи і види читання байки, вчити передавати в інтонації характери дійових персонажів. Виховувати почуття порядності, милосердя, співчуття.

Обладнання. Малюнки чижа, голуба, інших птахів.

Додатковий
матеріал до уроку

Хід уроку

I. Мовна розминка.

1. Гра «Спотиканка».

Ото-ото-ото-оті-ото.
Чик-чик-чиж-чик-чик.
Сад-сід-сад-сад-сад.
Клітка-клітка-квітка-клітка.

2. Робота над скоромовками.

Голубочки воркотали,
у садочку в нас літали.

— Прочитайте повільно, швидко, дуже швидко, тихо.

Чижик, чижик, чижок,
завітай у наш садок!

— Прочитайте радісно, сердито, сумно, голосно.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

— А сьогодні ми продовжимо ознайомлюватися з байками Дідуса Кенара — Леоніда Івановича Глібова. Почувши одного разу байку російського байкаря І. Крилова про птахів — голуба і чижа, наш поет переклав її українською мовою і назвав «Чиж та Голуб».

III. Опрацювання байки «Чиж та Голуб».

1. Бесіда про особливості птахів, які є героями байки.

— Послухайте описи птахів. Спробуйте за описом визначити, хто із зображених птахів чиж, а хто — голуб. (На дошці малюнки із зображенням різних птахів).

— У цього птаха задня і верхня частина спини жовто-зелена, а нижня частина грудей — біла. Він відрізняється відносно довшим, тонким дзьобом, гострими крилами і короткими кігтками на пальцях ніг.

— Це птах середньої величини, з невеликою головою, короткою шиєю, дзьоб короткий з невеличким гачечком, короткі ноги закінчуються чотирма пальцями з короткими загнутими кігтями. Ці птахи мають забарвлення білого, сірого, коричневого тонів. (Голуб.)

За описом зовнішності діти виділяють птахів. Малюнки із зображенням інших птахів знімають з дошки.

2. Слухання байки (виразно читає учитель або звучить запис).

Байка звучить до слів «Ні... оце!»

— Чи сподобалась вам байка? Чи є ще дійові особи, крім Чижа і Голуба?

— Як ви гадаєте, чим закінчилася байка?

— Дочитайте до кінця самостійно. Чи справдилися ваші передбачення?

3. Словникова робота.

сильце	гульк
піддурили	лихові
проворненький	молоденький

— Прочитайте, що таке сильце (після байки у підручнику).

— Доберіть слова, близькі за значенням до слів: піддурили (обманули, перехитрили), проворненький (швидкий, спритний), гульк (раптово, несподівано), лихо (біда).

4. Повторне читання байки мовчки.

— Коли і де відбулися події?

5. Розкриття ідейної спрямованості тексту.

— Яким був Чижик? Що з ним трапилось? Як він на це зреагував? Прочитайте.

— Чому Чижик попав у сильце? (*Бо був дуже неуважний.*)

— Які почуття переживав він в цей час? (*Це для нього було несподіванкою, тому він дуже злякався і розгубився.*)

— Хто бачив муки Чижика? (*Голуб, напевне, давно спостерігав за муками бідного Чижика, а потім наблизився до нього, згорда поглядав і сміявся.*)

— Прочитайте, у яких словах виявляється ця самовпевненість і безсердечність Голуба. Передайте під час читання пихатість, байдужість Голуба. (*«А що? Попавсь? От тобі й на! Вже, певно, голова дурна...»*.)

— Прочитайте слова Голуба, де він вихваляється своїм розумом. Передайте голосом його зарозумілість і чванливість. (*«Не бійсь, мене б не піддурили ...»*.)

— Які почуття викликає у вас поведінка Голуба? Як ви гадаєте, що трапилося із Чижиком? (*Він так захопився вихвалюванням самого себе і висміюванням Чижика, що навіть не бачив, що діється навколо.*)

— Кого з птахів автор жаліє? Доведіть рядками твору.

— В яких рядках виражена основна думка твору? Який рядок звучить як прислів'я? (*«Чужому лихові не смійся»*.)

— Як ви думаєте, ці слова стосуються птахів, чи автор мав на увазі когось іншого?

— Які риси людського характеру засуджує поет? (*Байдужість, зарозумілість, пихатість, безсердечність, самовпевненість, хвалькуватість.*)

— Які слова байки могли бути її назвою? Чому саме?

6. Вправи на вдосконалення техніки читання.

а) Читання «луною» за вчителем.

Діти намагаються повторювати всі особливості мовлення: інтонації, тон і темп.

б) Гра «Доберіть рими».

Учні шукають слова, що римуються.

7. Виразне читання байки.

Діти читають байку перед класом, передаючи в інтонації характери дійових персонажів. Ті, у кого вийшло це найкраще, — читають байку в особах.

8. Робота в зошиті (с. 37-39).

IV. Підсумок уроку.

— Які особливі прикмети має байка? Чим вона схожа на казку?

— Чим завжди закінчується байка?

— Прочитані нами байки були написані понад сто років тому. Чому ми і досі читаємо їх з інтересом?

— Складіть народні прислів'я. Яке з них висловлює головну думку байки «Чиж та голуб»?

Тяжко тому жить, • а незгода руйнує.

Згода дім будує, • щоб тобі не було того.

Не смійся з другого, • хто не хоче робить.

— Питання добра і зла, зазнайства і лицемірства, байдужості і людяності завжди хвилювали людей, турбують і зараз. А ви на прикладах героїв казок, байок повинні виробляти у себе ту лінію поведінки, виховувати ті риси характеру, які допомогли б вам стати справжніми людьми.

УРОК 56

Урок позакласного читання

б) Читання колонок слів.

<i>навчився</i>	<i>залюбки</i>
<i>раненько</i>	<i>шукать</i>
<i>подалися</i>	<i>говорить</i>
<i>у бувальцях був</i>	<i>написані</i>

в) Робота над лексичним значенням слів.

Гра «Знайди пару».

Діти читають слова на картках-блискавках і відшуковують синоніми до них із словникової роботи.

Слова на картках: *вирушили, досвідчений, на світанку, охоче, балакає.*

3. Читання вірша вголос «ланцюжком». Відповіді на запитання.

- Про що жалкував хлопчик?
- Прочитайте, про що він хотів розказати своєму другові.
- Де він збирався шукати казки?
- Які рядки підтверджують, що обидва хлопчики — великі фантазери?

Прочитайте.

- Пофантазуйте, які казки хотів хлопчик розказати другові.
- Які казки ви хотіли б почути від друзів? Які б розказали товаришеві?

4. Різновиди читання.

а) Учитель називає останнє слово рядочка, а діти знаходять і читають початок.

б) Знайдіть і прочитайте найкоротше і найдовше речення.

в) Читання «Незнайком».

Діти виправляють помилки, які допускає вчитель.

5. Виразне читання вірша.

6. Робота в зошиті (с. 71-72).

IV. Складання казок.

1. Робота учнів у групах.

— А зараз ми з вами теж поїдемо у незвідані казкові країни, спробуємо створити свої казки.

I група складає казку «Куди поспішає весняний струмочок». (У групу зібрати сильніших учнів.) Діти отримують на допомогу картку з написаним віршем, планом.

Зразок картки.

Казка «Куди поспішає весняний струмочок»

Цілу зиму спали,	— Ми — струмочки весняні,
на тепло чекали,	ми — струмочки голосні,
а тепер прокинулись,	спішимо до річки,
зразу бігти кинулись,	нашої сестрички.
дзвінко заспівали:	

План

1. Що робив струмочок взимку?
2. Хто його розбудив?
3. Що трапилося з ним, коли він прокинувся?
4. Хто чекав на струмочка?

II група складає казку «Сонечко і Земля».

На картці учитель пропонує готовий зачин і словничок-довідничок.

Зразок картки.

Казка «Сонечко і Земля»

Давним-давно в небі з'явилося Сонечко. Було воно веселе, радісне, ласкаве і тепле.

Стало Сонечко посилати на землю свої ...

Словничок-довідничок: *промені, з'явилися на, виглянув з-під, жучок-сонечко, розправило, стало схожим, виросла, теж схожа, соняшник, повернув голову, посміхнувся, зігрівало.*

2. Переказування учнями створених казок.

V. Робота з картиною Марфи Тимченко «Я хотіла побачити місто!».

1. Розповідь про художницю.

— Казку можна створювати не лише словами, але й фарбами. Хто створює мальовані казки? (*Художники.*)

— До таких художниць можна віднести славетну українську майстриню пензля Марфу Тимченко.

Народилася вона у селі Петриківка, яке славилося декоративними розписами. Багато її робіт є авторськими ілюстраціями до творів українських поетів, навіть із підписаними знизу цитатами. Кумедні хлопці та дівчата в барвистих українських вишиванках, плідні дерева та луки, бистрі сині ріки ніби отримують нове життя, переодягаючись у декоративність написання, оживають у кожному мазку пухнастим пензликом!

Неможливо передати словами розмаїття усіх сюжетів життя. Кожна картина — окремий світ. Марфа Ксенофонтівна зображувала той світ, який її оточував: міфи та легенди українського народу, героїчне минуле, козаччину, кріпацьке життя, відчерпнуте із творчості великого Кобзаря, війну та повоєнні роки, види рідного Києва, спогади про своє дитинство та юність, пішохідний міст, Лавра, ботанічний сад, овіяні містикою української символіки, перевтілені у яскравих постатях маленьких героїв великого мистецтва.

2. Читання статті у підручнику (с. 186).

Учні мовчки читають статтю про художницю і дають відповіді на запитання:

— У якому віці Марфа Тимченко почала малювати?

— Що зображала у своїх роботах?

3. Опис картини М. Тимченко (с. 186).

— Вже маленькою дівчинкою Марфушка весь час не випускала з рук олівця: навіть примудрялась малювати й одночасно пасти козу, прив'язавши її до ноги чи до пояса.

Коло хати вона часто залізала на верхівку найвищої груші, щоб побачити мерехтіння ще не бачених ніким із петриківських дітей електричних лампочок, які освітлювали казкове, в її дитячій уяві, місто Дніпродзержинськ. Як же вона вмовляла свою матір повести її в те місто, куди на заробітки пішов батько, а мати носила йому їжу. І, напевне, саме ці дитячі спогади надихнули художницю на створення картини «Я хотіла побачити місто!»

Підготуйте розповідь про картину за завданнями підручника.

VI. Підсумок уроку.

— Продовжіть речення:

- Мені сподобався вірш «Чого я другу не сказав?», бо ...
- Цікаво було придумувати ...
- Щоб придумувати своє, необхідно бути ...

УРОК 116

Підсумок теми «Візьму перо і спробую».

Контроль навчальних досягнень

Робота в зошиті для тематичних робіт (с. 35-37; I-B, II-B).

УРОК 117

Урок позакласного читання

ЛІТЕРАТУРА

1. Будна Н.О. Зошит з літературного читання. 3 клас. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2014.
2. Будна Н.О. Літературне читання. Зошит для тематичних робіт. 3 клас. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2014.
3. Збірник загадок для учнів початкової школи / Упор. Г. Сапун. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
4. Ковальчук О.В. Українське народознавство. — К.: Освіта, 1992.
5. Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Розповіді про письменників. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.
6. Левчук Л.Ф. Літературне читання. Зошит для контрольних робіт. 3 клас. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2014.
7. Савченко О.Я. Літературне читання: Підручник для 3 кл. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Освіта», 2013.
8. Мовчун А.І., Варавкіна З.Д. Рідне слово. Українська дитяча література. У 2 кн. — К.: Арій, 2007.
9. Тисяча сто одинадцять загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2011.
10. Тучапська Г.В. Зазирни у слово. Етимологічний словник учня. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан.
11. Тучапська Г.В. Чому так називається? Етимологічний словник для учнів початкових класів. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан.

Навчальне видання

ЗАБРОЦЬКА Світлана Григорівна

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Конспекти уроків

3 клас

Посібник для вчителя

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Любов Левчук*

Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерна верстка *Людмили Гумен*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 12.08.2014. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 23,25. Умовн. фарбо-відб. 23,25.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №424 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С.Бандери, 34а, м.Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66

office@bohdan-books.com

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3959-8

9 789661 039598